

แนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
Management Guidelines for Promoting Good Health of Junior High School
Students in Educational Opportunity Expansion Schools Under the
Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 1

จรูญโรจน์ เพ็งตะโก¹ วจี ปัญญาใส²
Jaroonroj Pengtako, Vajee Panyasai

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) หาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 รวมทั้งสิ้น 634 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาสภาพปัญหาสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ขาดการวางแผนนโยบาย ส่งเสริมการปฏิบัติ ติดตามผล และนำมาปรับปรุงแก้ไขอย่างจริงจัง ป่วยบ่อยๆ ไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ขาดการกระตุ้นกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ ครอบครัวยุติในชุมชนแออัด ขาดการเอาใจใส่ ขาดทักษะชีวิตติดจอโทรศัพท์ แนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา คือ วางแผนนโยบายสร้างเสริมสุขภาพร่วมกับหน่วยงานภายนอก จัดกิจกรรมสร้างสรรค์และ

Received: 2023-05-01 Revised: 2023-06-28 Accepted: 2023-06-29

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
Master of Education Program In Educational Administration Uttaradit Rajabhat University.
Corresponding Author e-mail: arm_arran@msn.com

² หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
Master of Education Program In Educational Administration Uttaradit Rajabhat University

ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ตามความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง วางแผนระบบดูแลช่วยเหลือและการเข้าถึงนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างจริงจัง ร่วมมือกับผู้ปกครองทางออกร่วมกัน ส่งต่อข้อมูลประสานความช่วยเหลือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords): แนวทาง; การบริหารจัดการ; สุขภาวะ

Abstract

A research on management guidelines for promoting good health of junior high school students in educational opportunity expansion schools under the Phitsanulok primary educational service area office 1, the objectives of this research were 1) To study the state of health problems of junior high school students in educational opportunity expansion schools. 2) To find management guidelines to promote good health of junior high school students in educational opportunity expansion schools. 3) To assess the appropriateness and feasibility of management guidelines for promoting good health of junior high school students in educational opportunity expansion schools. This research is a mixed method. The population used in this research consisted of administrators of the school and teachers in educational opportunity expansion schools under the Phitsanulok primary educational service area office 1 totaling 634 people. The research tools were questionnaires and interview forms. Data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation and content analysis. The results were as follows. A study of health problems of junior high school students in educational opportunity expansion schools, it was found that there was a lack of policy planning for implementation, follow-up and serious improvement. Neglect not to give importance as it should. Lack of stimulation of health promotion activities. The family lives in a slum community. Lack of attention, lack of life skills and addicted to the phone screen. Management guidelines for promoting good health of junior high school students in educational opportunity expansion schools, namely plan a health promotion policy in collaboration with external agencies. Organize creative activities and respond to students needs as appropriate on an ongoing basis. Carefully plan a support system and individual student access. Collaborate with parents to find solutions together, pass on information, coordinate assistance to relevant agencies. and the results of the suitability and feasibility assessment were at the highest level.

Keywords: Guidelines; Management; Health

บทนำ (Introduction)

ยุทธศาสตร์ชาติ พุทธศักราช 2561-2580 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ระบุไว้ดังนี้ “...ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ตีรอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย...” ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ข้อหนึ่งระบุไว้ดังนี้ “...การพัฒนาคุณภาพชีวิต สุขภาวะ และความเป็นอยู่ที่ดีของคนไทย...” การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ครอบคลุมทั้งด้าน กาย ใจ สติปัญญา และสังคม มุ่งเน้นการเสริมสร้างการจัดการสุขภาวะในทุกรูปแบบ ที่นำไปสู่การมีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะที่ดีได้ด้วยตนเองพร้อมทั้งสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี และมีทักษะด้านสุขภาวะที่เหมาะสม

ปัจจุบันปัญหาของการศึกษาไทยมีจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ปัญหาการเลื่อมล้ำทางสังคม เศรษฐกิจในระบบการศึกษา โรงเรียนในเขตอำเภอเมืองจะมีความพร้อม ความสะดวกต่อการดำเนินงาน ต่างๆ ความช่วยเหลือที่เข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว แตกต่างกับโรงเรียนนอกเขตอำเภอเมืองที่ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ มากมายในการดำเนินงาน ปัญหาการพัฒนาอย่างรวดเร็วของสื่อและเทคโนโลยี ที่ดึงดูดนักเรียนออกจากลานกีฬาหน้าจอโทรทัศน์มากขึ้น ปัญหาการระบาดของสารเสพติดที่เข้าสู่วัยรุ่นได้ง่ายดาย ปัญหาการเกิดโรคอุบัติใหม่ ปัญหาการแข่งขันทักษะทางวิชาการในระบบการศึกษา มีความเข้มข้นและมีการแข่งขันที่ค่อนข้างสูง เช่น ระบบการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สถาบันกวดวิชาต่างๆ มีจำนวนมาก ปัญหาแรงกดดันและความคาดหวังของสังคมและครอบครัวที่มีต่อนักเรียน เป็นต้น จึงส่งผลให้มีการละเลยและขาดการดูแลเอาใจใส่เรื่องของสุขภาวะของนักเรียน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญต่อความพร้อมในการเรียนการศึกษาในอนาคต (ครุสภา, 2565)

ทั้งนี้ จากการศึกษาปัญหาด้านสุขภาวะเบื้องต้น ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2565 กลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยใช้การสัมภาษณ์ตัวแทนครูฝ่ายงานอนามัยหรือครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สัมภาษณ์ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 วันที่ 16 กรกฎาคม 2565 จำนวน 28 คน และสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ระหว่างวันที่ 23 - 26 กรกฎาคม 2565 จำนวน 12 คน พบว่า นักเรียนมีภาวะอ้วนอันตรายหรือค่า BMI มากกว่า 30 ขึ้นไป ร้อยละ 8.11 นักเรียนมีภavnน้ำหนักรต่ำกว่าเกณฑ์หรือค่า BMI น้อยกว่า 18 ลงมา ร้อยละ 20.87 นักเรียนมีภาวะเครียดหรือเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้า ร้อยละ 7.81 นักเรียนติดโทรศัพท์ ร้อยละ 74.82 และนักเรียนมีพฤติกรรมชอบรับประทานอาหารประเภทของทอดของหวาน ร้อยละ 65.77 และข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในรายงานผลการนิเทศติดตามโครงการโรงเรียนสร้างเสริมสุขภาวะ ปีงบประมาณ 2564 จำนวน 113 โรงเรียน พบว่า “...การจัดการปัญหาด้านสุขภาวะของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีการระบุนการจัดการปัญหาด้านสุขภาวะเข้าสู่ในระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนร้อยละ 10.5 มีการสำรวจปัญหาสุขภาวะในสถานศึกษาร้อยละ 12.8 มีการจัดการปัญหาสุขภาวะอย่างเป็นระบบร้อยละ 4.6...”

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษพิษณุโลก เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติแก่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษพิษณุโลก เขต 1 ให้มีการบริหารจัดการสุขภาพที่มีคุณภาพ และเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดีแก่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้มีความพร้อมต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสุขภาวะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษพิษณุโลก เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษพิษณุโลก เขต 1
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษพิษณุโลก เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษพิษณุโลก เขต 1 ใช้รูปแบบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาสุขภาวะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษพิษณุโลก เขต 1

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 40 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษพิษณุโลก เขต 1 รวมทั้งสิ้น 634 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือครูฝ่ายงานอนามัยหรือครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม 4 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงาน ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับระดับปัญหาสุขภาพ และ ตอนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะ โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.93

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์จำนวน 1 คน แพทย์จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่มูลนิธิจำนวน 1 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำนวน 1 คน และผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนว

ทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงผู้เชี่ยวชาญ
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน พร้อมแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมในการสัมภาษณ์ พร้อมนัดหมาย วัน และเวลา

3. ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยมีการบันทึกเสียง จดบันทึก

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ระยะที่ 3 ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือครูฝ่ายงานอนามัยหรือครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินความเหมาะสม 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับแนวทาง และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล

2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1

ตารางที่ 1 แสดงสภาพปัญหาสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวม

ลำดับ	ด้าน	สภาพปัญหา		
		\bar{x}	S.D.	การแปลผล
1	ด้านจิตวิญญาณ	2.87	1.15	ปานกลาง
2	ด้านร่างกาย	2.72	0.93	ปานกลาง
3	ด้านสังคม	2.44	1.14	น้อย
4	ด้านจิตใจ	2.42	1.13	น้อย
	รวม	2.61	1.08	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาสุขภาพ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดตามลำดับได้แก่ ด้านจิตวิญญาณ ($\bar{x} = 2.87$) ด้านร่างกาย ($\bar{x} = 2.72$) ด้านสังคม ($\bar{x} = 2.44$) และด้านจิตใจ ($\bar{x} = 2.42$) เมื่อแยกเป็นรายได้สามารถแสดงค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้

1.1 ด้านจิตวิญญาณ (การนำข้อมูลไปใช้ในชีวิตประจำวัน) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับปัญหามากที่สุดตามลำดับได้แก่ มีพฤติกรรมการบูลลี่หรือ การกลั่นแกล้งที่แสดงออกด้วยคำพูด พฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อผู้อื่น ($\bar{x} = 2.53$) ไม่มีจิตสาธารณะ ไม่มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ตนเองมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{x} = 2.52$) มีปัญหาทะเลาะกันภายในครอบครัว ($\bar{x} = 2.50$) มีพฤติกรรมชอบอยู่คนเดียว มีโลกส่วนตัวสูง ($\bar{x} = 2.50$) และมีปัญหาการเข้าสังคมไม่ได้หรือเข้ากับผู้อื่นได้ยาก ($\bar{x} = 2.37$)

1.2 ด้านร่างกาย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับปัญหามากที่สุดตามลำดับได้แก่ มีปัญหาสุขภาพช่องปากและฟัน ($\bar{x} = 2.86$) มีปัญหาหนังศีรษะและเส้นผม ($\bar{x} = 2.75$) มีปัญหาความสะอาดของเสื้อผ้า ร่างกาย เล็บมือ ฯลฯ ($\bar{x} = 2.70$) มี

ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ (น้ำหนักเกินเกณฑ์) ($\bar{x} = 2.67$) และมีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ (น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์) ($\bar{x} = 2.62$)

1.3 ด้านสังคม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับปัญหามากที่สุดตามลำดับได้แก่ มีพฤติกรรมการบูลลี่หรือ การกลั่นแกล้งที่แสดงออกด้วยคำพูด พฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อผู้อื่น ($\bar{x} = 2.53$) ไม่มีจิตสาธารณะ ไม่มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ตนเองมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{x} = 2.52$) มีปัญหาทะเลาะกันภายในครอบครัว ($\bar{x} = 2.50$) มีพฤติกรรมชอบอยู่คนเดียว มีโลกส่วนตัวสูง ($\bar{x} = 2.50$) และมีปัญหาการเข้าสังคมไม่ได้หรือเข้ากับผู้อื่นได้ยาก ($\bar{x} = 2.37$)

1.4 ด้านจิตใจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับปัญหามากที่สุดตามลำดับได้แก่ มีปัญหาเรื่องการควบคุมอารมณ์ความโกรธ เช่น การใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา การให้อารมณ์มาอยู่เหนือเหตุผล ฯลฯ ($\bar{x} = 2.55$) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปฏิบัติกิจกรรมต่างๆด้วยความคึกคะนอง โดยไม่คำนึงถึงหลักความปลอดภัย เป็นสำคัญ ($\bar{x} = 2.50$) ไม่มีความสนใจและไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมด้านเทคโนโลยี เช่น การประกวดทำคลิปสร้างสรรค์ การแข่งขันกีฬา E-Sport ฯลฯ ($\bar{x} = 2.41$) มีปัญหาเรื่องเพศ เช่น การคบซ้อน การจัดการอารมณ์ไม่เหมาะสม การตั้งครรภีในวัยเรียน ฯลฯ ($\bar{x} = 2.38$) ไม่มีความสนใจและไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมสร้างสรรค์ในพื้นที่ภายนอกสถานศึกษา ($\bar{x} = 2.35$) และมีปัญหาภาวะเครียด หรือเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้า ($\bar{x} = 2.35$)

2. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีดังนี้

ด้านร่างกาย 1) มีการวางแผนนโยบายสร้างเสริมสุขภาวะ ร่วมกับหน่วยงานภายนอก 2) ดำเนินการกำหนดโครงการ จัดทำหลักสูตรระยะสั้นพัฒนาทักษะอาชีพ 3) ทำข้อตกลงระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในดูแลสุขภาวะของนักเรียน 4) จัดกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับนักเรียนและผู้ปกครองให้ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลสุขอนามัยของตนเองและครอบครัว 5) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ช่องทางต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และ 6) ติดตามตรวจสอบสุขอนามัยอย่างสม่ำเสมอ

ด้านจิตใจ 1) วางแผนระบบดูแลช่วยเหลือและการเข้าถึงนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างจริงจัง 2) คัดกรอง ประเมินสภาวะทางจิตใจของนักเรียน 3) บุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติ ปฏิบัติตน 4) จัดกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักถึงการกระทำของตนเอง หรือจำลองสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น ตั้งสติ ใช้เหตุผลเหนือ

อารมณ์ 5) จัดให้มีสถานที่ในการให้คำปรึกษา การเตรียมพร้อมของผู้รับฟังทั้งทักษะการพูด การแนะนำและภาษากาย และ 6) ส่งต่อข้อมูลหรือประสานความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาดูแล สนับสนุนนักเรียนร่วมกับโรงเรียน

ด้านสังคม 1) ใช้สื่อয়กรณีตัวอย่างที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ทางสังคม แล้วให้นักเรียนสะท้อนถึงผลกระทบด้านต่างๆ 2) จัดกิจกรรมจิตอาสาร่วมมือกับชุมชนทุกเดือน โดยฝ่ายบริหาร ครูและผู้ใหญ่ในชุมชน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ร่วมทำกิจกรรมกับนักเรียนตั้งแต่ต้นจนจบ 3) ให้นักเรียนช่วยกันเสนอความคิดเห็นในพื้นที่ที่จะออกไปทำกิจกรรมจิตอาสา เพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้นักเรียนอยากที่จะไปจัดกิจกรรมบริเวณชุมชนของตนเองหรือสถานที่ที่มีความหมายกับนักเรียน 4) ให้ฝ่ายบริหาร คณะครูเยี่ยมบ้านนักเรียนบ่อยครั้ง และ 5) ฝ้าสังเกตการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ หากมีพฤติกรรมรุนแรงต้องแจ้งผู้ปกครองมารับทราบหาทางออกร่วมกัน และส่งต่อข้อมูล ประสานความช่วยเหลือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านจิตวิญญาณ (การนำข้อมูลไปใช้ในชีวิตประจำวัน) 1) โรงเรียนจัดทำนโยบายและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และสนับสนุนงบประมาณตามความเหมาะสมอย่างเพียงพอ 2) จัดแหล่งเรียนรู้ที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ การปฏิบัติกิจกรรมและตอบสนองตามความต้องการของนักเรียน 3) ครูผู้สอนต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เพื่อคอยให้ความรู้ ภัยใกล้ตัว ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ 4) สังเกตพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ 5) จัดกิจกรรมสร้างสรรค์และตอบสนองความต้องการของนักเรียน ตามความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง 6) วัดค่าดัชนีมวกาย ทดสอบสมรรถภาพทางกาย ทำสมุดบันทึกสุขภาพของนักเรียน และ 7) จัดกิจกรรมหาบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน หรือเชิญผู้เคยหลงผิดมาแชร์ประสบการณ์หรือพานักเรียนกลุ่มเสี่ยงไปยังสถานที่จริงเมื่อตกเป็นทาสของอบายมุขหรือสิ่งเสพติด เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นหากยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีประเด็นน่าสนใจและนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพปัญหาสุขภาพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปาน

กลาง ซึ่งปัญหาด้านร่างกาย ได้แก่ มีปัญหาสุขภาพช่องปากและฟัน มีปัญหาหนังศีรษะและเส้นผม มีปัญหาความสะอาดของเสื้อผ้า ร่างกาย เล็บมือ ฯลฯ มีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ (น้ำหนักเกินเกณฑ์) และมีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ (น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์) ปัญหาด้านจิตใจ ได้แก่ มีปัญหาเรื่องการควบคุมอารมณ์ความโกรธ เช่น การใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา การให้อารมณ์มาอยู่เหนือเหตุผล ฯลฯ ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆด้วยความคึกคะนอง โดยไม่คำนึงถึงหลักความปลอดภัยเป็นสำคัญ ไม่มีความสนใจและไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมด้านเทคโนโลยี เช่น การประกวดทำคลิปสร้างสรรค์ การแข่งขันกีฬา E-Sport ฯลฯ มีปัญหาเรื่องเพศ เช่น การคบซ้อน การจัดการอารมณ์ไม่เหมาะสม การตั้งครภภในวัยเรียน ฯลฯ ไม่มีความสนใจและไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมสร้างสรรค์ในพื้นที่ภายนอกสถานศึกษา และมีปัญหาภาวะเครียด หรือเสี่ยงที่จะเป็นโรคซึมเศร้า ปัญหาด้านสังคม ได้แก่ มีพฤติกรรมการบูลลี่ หรือ การกลั่นแกล้งที่แสดงออกด้วยคำพูด พฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อผู้อื่น ไม่มีจิตสาธารณะ ไม่มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ตนเองมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม มีปัญหาทะเลาะกันภายในครอบครัว มีพฤติกรรมชอบอยู่คนเดียว มีโลกส่วนตัวสูง และมีปัญหาการเข้าสังคมไม่ได้หรือเข้ากับผู้อื่นได้ยาก และปัญหาจิตวิญญาณ (การนำข้อมูลไปใช้ในชีวิตประจำวัน) ได้แก่ มีพฤติกรรมการบูลลี่หรือ การกลั่นแกล้งที่แสดงออกด้วยคำพูด พฤติกรรมที่ก้าวร้าวต่อผู้อื่น ไม่มีจิตสาธารณะ ไม่มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ตนเองมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม มีปัญหาทะเลาะกันภายในครอบครัว มีพฤติกรรมชอบอยู่คนเดียว มีโลกส่วนตัวสูง และมีปัญหาการเข้าสังคมไม่ได้หรือเข้ากับผู้อื่นได้ยาก

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ขาดการวางแผนนโยบาย สู่การปฏิบัติ ติดตามผล และนำมาปรับปรุงแก้ไขอย่างจริงจังเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษา ขาดการสำรวจ ตรวจสอบสภาพปัญหา ปล่อยปละละเลย ไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร มีนโยบายด้านวิชาการจำนวนมาก ส่งผลให้ขาดการกระตุ้นกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ ประกอบกับความเลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ผู้ปกครองต้องทำงานหนัก อยู่ในชุมชนแออัด จึงขาดการเอาใจใส่สุขภาพของตนเอง บุตรหลาน และครอบครัว และการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่รวดเร็ว เกิดความสะดวกสบาย นักเรียนเข้าถึงเทคโนโลยีได้ง่าย ขาดการไตร่ตรอง ทักษะชีวิต การเข้าสังคม เกิดพฤติกรรมเลียนแบบและติดจอ โทรศัพท์ จึงนำมาซึ่งปัญหาสุขภาพะ ซึ่งไปสอดคล้องกับ อุบลวรรณ กิจคณะ (2562) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ การลด ละ เลิกสูบบุหรี่ตามแนวทางการส่งเสริมสุขภาพะในโรงเรียน เครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู พบว่า ในปัจจุบันพฤติกรรมการสูบบุหรี่เป็นพฤติกรรมที่สามารถเลียนแบบได้ง่าย และการซื้อขายหรือการกระหน่ำตามกฎหมายในการซื้อขายบุหรี่ให้กับเด็กและเยาวชน ไม่สามารถบังคับผู้ประกอบการได้ทุกกลุ่ม ทำให้อัตราการสูบบุหรี่ยังมีสูงในท้องถิ่นต่าง ๆ หรือในพื้นที่ที่ไม่ได้รับการดูแล เช่น ชุมชนแออัด และปัจจุบันเด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงความรู้และวิธีการตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ได้ง่าย จึงอาจเกิดพฤติกรรมการเลียนแบบ และสอดคล้องกับ สัมฤทธิ์ สมนาม (2561 : น.166) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบพัฒนาสุขภาพะของนักเรียนในโรงเรียน

ประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า สภาพปัจจุบัน และสภาพที่ไม่พึงประสงค์ของสุขภาวะ ได้แก่ 1) ครอบครัวมีรายได้น้อย นักเรียนไม่ได้อยู่กับบิดา มารดา ส่วนใหญ่จะอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติ 2) นักเรียนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร 3) ผู้ปกครองไม่ส่งเสริมให้เรียนหนังสือ 4) สุขภาพร่างกายขาดการดูแลทำความสะอาด 5) ได้รับอาหารไม่ครบตามหลักโภชนาการ 6) นักเรียนทำงานได้ไม่ทนเหน็ดเหนื่อย 7) นักเรียนขาดความอบอุ่น จิตใจกระด้าง เห็นแก่ตัว ไม่ไว้ใจใคร ขาดความมั่นใจในตนเอง 8) มั่วสุมกับเกม ยาเสพติด อบายมุข ลักขโมย 9) ชอบทำลายของส่วนรวม 10) ไม่มีระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ เมื่อพิจารณาจากสภาพปัญหาสุขภาวะแล้ว สามารถนำมาเป็นแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่ดี ได้ดังนี้

2. แนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่ดี ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ประกอบด้วย

ด้านร่างกาย ให้มีการวางแผนนโยบายด้านสุขภาวะ ร่วมกับหน่วยงานภายนอก ดำเนินการกำหนดโครงการ จัดทำหลักสูตรระยะสั้นพัฒนาทักษะอาชีพ ทำข้อตกลงระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง จัดกิจกรรมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับนักเรียนและผู้ปกครองให้ตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว เผยแพร่ประชาสัมพันธ์และติดตามตรวจสอบสุขอนามัยอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งไปสอดคล้องกับ พรป.วิธึ ท้องถิ่น (2565) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 พบว่า ต้องจัดกิจกรรมการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน จัดหางบประมาณและทรัพยากรเพิ่มเติม โรงเรียนควรมีการประสานงานกับทางผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ในการของบประมาณสนับสนุนและการมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน และสอดคล้องกับ ดวงดาว แซ่มซีน (2560) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนมีวิสัยทัศน์ และนโยบายที่เน้นการเรียนรู้เป็นหลัก ใช้ระบบคุณภาพในการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษามีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก โดยปฏิบัติกับนักเรียนด้วยกาย วาจาและใจด้วยความปรารถนาดีต่อกัน โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองความต้องการ และความสนใจของนักเรียน ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม หลักสูตรของโรงเรียน มีลักษณะที่ยืดหยุ่น สอดคล้องตามสถานการณ์ และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

ด้านจิตใจ ให้ฝ่ายบริหารและบุคลากรทางการศึกษา ร่วมมือกันวางแผนระบบดูแลช่วยเหลือและการเข้าถึงนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างจริงจัง คัดกรองสภาวะทางอารมณ์ เป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติ ปฏิบัติตน การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้นักเรียนเกินความตระหนักถึงการกระทำของตนเอง หรือจำลองสถานการณ์เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น ตั้งสติ ใช้เหตุผลเหนืออารมณ์ การจัดสถานที่ในการให้คำปรึกษา การเตรียมพร้อมของผู้รับฟังทั้งทักษะการ

พูด การแนะนำและภาษากาย รวมไปถึงการส่งต่อข้อมูลหรือประสานความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกเข้ามาดูแล สนับสนุนนักเรียนร่วมกับโรงเรียน ซึ่งไปสอดคล้องกับ สุธีรา เมืองนาโพธิ์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับประถมศึกษา พบว่า การดำเนินการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนจำเป็นต้องใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ปัญหาสุขภาพของนักเรียนบุคลากรและชุมชน โดยการดำเนินการในแต่ละด้านควรมีการบริหารจัดการที่ดีก็จะทำให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่น่าอยู่ การดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีกลไกที่ชัดเจนจะทำให้ได้ผลลัพธ์จากการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม สามารถรับการรับรองมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในระดับที่สูงขึ้น และสอดคล้องกับ สัมฤทธิ์ สมนาม (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบพัฒนาสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องเข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริมในการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศในอนาคต โรงเรียนจึงมีหน้าที่เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น แก่ผู้เรียน เพื่อบรรลุเป้าหมายโดยเฉพาะด้านมีสุข ซึ่งสุข ทางกายทางจิต ทางสังคม และทางจิตวิญญาณ

ด้านสังคม ให้โรงเรียนใช้สื่ออุปกรณ์ตัวอย่างหรือคลิปที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ทางสังคม แล้วให้นักเรียนสะท้อนคิดถึงผลกระทบด้านต่างๆ และจัดกิจกรรมจิตอาสาร่วมมือกับชุมชน จัดกิจกรรมจิตอาสาทุกเดือน โดยฝ่ายบริหาร ครูและผู้ใหญ่ในชุมชน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ร่วมทำกิจกรรมกับนักเรียนตั้งแต่ตอนจนจบ แล้วให้นักเรียนช่วยกันเสนอความคิดเห็นในพื้นที่ที่จะออกไปทำกิจกรรมจิตอาสา เพื่อสร้างแรงกระตุ้นให้นักเรียนอยากที่จะไปจัดกิจกรรมบริเวณชุมชนของตนเองหรือสถานที่ที่มีความหมายกับนักเรียน และให้ทางโรงเรียนลงเยี่ยมบ้านนักเรียนบ่อยครั้ง เผ่าสังเกตการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ หากมีพฤติกรรมรุนแรงต้องประสานผู้ปกครองมารับทราบหาทางออกร่วมกัน และส่งต่อข้อมูล ประสานความช่วยเหลือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไปสอดคล้องกับ สุธีรา เมืองนาโพธิ์ (2560) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับประถมศึกษา พบว่า การมอบหมายผู้รับผิดชอบในงานแต่ละด้านให้ตรงกับความสามารถมีการคัดเลือกและกำหนดหน้าที่และมอบหมายให้ชัดเจน รวมถึงการพัฒนาฝึกอบรมให้เกิดความชำนาญและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เช่น การมอบหมายให้ครูประจำชั้นตรวจและบันทึกผลการตรวจสุขภาพนักเรียน ติดตามและเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน มีการคัดเลือกนักเรียนและฝึกอบรมให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสร.) นักเรียนแกนนำ อัย.น้อย ซึ่งการกำหนดหน้าที่ดังกล่าวจะต้องมีการเพิ่มพูนทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) ให้กับครูและนักเรียนแกนนำด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหลายด้าน ครูที่รับผิดชอบงานส่งเสริมสุขภาพนักเรียนควรจะเป็นครูที่จบการศึกษาโดยตรงทางสาขาวิชาสุขภาพหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเพื่อให้มีความชำนาญเฉพาะทางในการดำเนินงานส่งเสริม เฝ้าระวังและแก้ปัญหาสุขภาพนักเรียนและบุคลากร และสอดคล้องกับ ดวงดาว แซ่มชื่น (2560) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาพสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า ชุมชนสนับสนุนทรัพยากรในการทำ

กิจกรรม เช่น ศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองเอาใจใส่ลูกหลานและเข้าใจพัฒนาการและความแตกต่างของเด็ก ชุมชนร่วมกับโรงเรียนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นการเสริมแรงจูงใจและให้รางวัล สร้างความมั่นใจให้ลูกหลาน เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นชุมชนปลอดภัยปลอดภัย สิ่งเสพติด การพนัน และจัดการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อรับรู้ปัญหาและประเมินผลร่วมกัน ในการพัฒนานักเรียน

ด้านจิตวิญญาณ (การนำข้อมูลไปใช้ในชีวิตประจำวัน) ให้โรงเรียนจัดทำนโยบายและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด สนับสนุนงบประมาณ จัดแหล่งเรียนรู้ให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ การปฏิบัติกิจกรรมและตอบสนองตามความต้องการของนักเรียน ครูผู้สอนต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ คอยให้ความรู้ ภัยใกล้ตัว ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สังเกตพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ จัดกิจกรรมสร้างสรรค์และตอบสนองความต้องการของนักเรียน ตามความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง วัดค่าดัชนีมวกาย ทดสอบสมรรถภาพทางกาย ทำสมุดบันทึกสุขภาพของตนเอง หากพบปัญหาให้ร่วมหาทางแก้ไขกับผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมหาบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน หรือเชิญผู้เคยหลงผิดมาแชร์ประสบการณ์หรือพานักเรียนกลุ่มเสี่ยงไปยังสถานที่จริงเมื่อตกเป็นทาสของอบายมุขหรือสิ่งเสพติด เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นหากยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งไปสอดคล้องกับ อุบลวรรณ กิจคณะ (2562) ได้วิจัยเรื่องการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ การลด ละ เลิกสูบบุหรี่ตามแนวทางการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู พบว่า ผลการจัดการจัดการการเรียนรู้ส่งเสริมการลด ละ เลิกสูบบุหรี่ เป็นการจัดการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ 6 ขั้นตอนที่ทำให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อปรับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของตนเองให้สามารถเลิกสูบบุหรี่ให้ได้ โดยจะมีการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด 3 ครั้ง จะพบว่าในแต่ละครั้งจะมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักเรียนที่ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อปรับพฤติกรรมของตนเอง โดยเฉลี่ยการจัดการจัดการทั้งหมด 3 ครั้งจะพบว่ามีแนวโน้มของการจางานนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 71.5 และไปสอดคล้องกับ พรปวีณ์ ทองจันทร์ (2565) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 พบว่า ต้องจัดกิจกรรมการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน จัดทางงบประมาณและทรัพยากรเพิ่มเติมเกี่ยวกับการทำอาหารกลางวัน ทู่นักเรียน กิจกรรมการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันและกิจกรรมกีฬา ต้องมีมาตรการควบคุมการขายสินค้าในโรงเรียนและบริเวณโรงเรียน และต้องมีการบริหารจัดการเรื่องอาหารและโภชนาการในโรงเรียน แต่งตั้งคณะทำงานที่มีความรู้ ความสามารถในด้านอาหารและโภชนาการ ทั้งนี้โรงเรียนควรมีการประสานงานกับทางผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น ในการของบประมาณสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการปัญหาภาวะทุพโภชนาการ โดยครูอนามัย ครูที่รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน ทำหน้าที่กำกับ ควบคุม ดูแล ให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาให้ได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายในปริมาณที่เหมาะสมทุกวัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน ควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อการสร้างเสริมสุขภาวะนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการทำข้อมูลสุขภาวะรายบุคคล สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอก

1.2 ผู้บริหารควรอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน ติดต่อกับ ประสานงาน สนับสนุนงบประมาณ บูรณาการเครือข่ายในการดำเนินงาน

1.3 โรงเรียนควรนำแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีไปปรับใช้ เพื่อให้สุขภาวะของนักเรียนมีความพร้อมต่อการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีในระดับนักเรียนชั้นอื่นๆ เพื่อให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

ครุสภา. (2565). การเสวนาเรื่อง การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=glSRlYys-zs>.

ดวงดาว แซ่มชื่น. (2560). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุขภาวะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พรปวีณ์ ทองจันทร์. (2565). แนวทางการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สุธีรา เมืองนาโพธิ์. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับ ประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.

สัมฤทธิ์ สมนาม. (2561). การพัฒนารูปแบบพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาด เล็ก. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปริญญาตรี. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580.

สืบค้น 4 พฤศจิกายน 2565, จาก <http://nscr.nesdc.go.th/ns>

อุบลวรรณ กิจคณะ. (2562). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ การลด ละ เลิกสูบบุหรี่ตามแนว

ทางการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู (รายงานผลการวิจัย).

คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.